

[Hans Rasmussen.]

problemer, men arbejdsgiverne har i henhold til septemberforliget af 1899 stadig stærkt forbeholdt sig deres ret til at lede og fordele arbejdet. Når man har bragt produktionseffektiviteten på bane, er det dog værd at fremhæve, at de seneste undersøgelser, der er foretaget, viser, at arbejdstempoet i de danske virksomheder stort set er tilfredsstillende. Dette kom bl. a. til udtryk på den konference, der blev holdt mellem arbejdsgiverne og arbejderne om skibsværfternes forhold, og når produktionen på dette vigtige område ikke nåede en sådan højde, som vi alle kunne ønske, var det, fordi forskellige andre faktorer spillede ind.

Jeg kan ikke komme bort fra, at når det drejer sig om opnåelse af så stor en produktion som muligt, spiller produktionens tilrettelæggelse en aldeles afgørende rolle, og på dette punkt har vi ofte fra arbejderbevægelsen henvist til adskillige mangler. For at skabe det nødvendige samarbejde og den rigtige forståelse hos begge arbejdsmarkedets parter om de industrielle problemer er det selvfølgelig nødvendigt, at arbejderne får en passende andel i det resultat, der fremkommer. Dette spørgsmål var naturligvis stærkt berørt under forhandlingerne mellem hovedorganisationerne om oprettelsen af aftalen om samarbejdsudvalgene. I den vigtige bestemmelse i aftalens § 5 henvises til, at både samfundet, virksomheden og de i denne virksomhed ansatte arbejdere bør have gavn af en øget produktionseffektivitet. Denne bestemmelse er imidlertid blevet stærkt neutraliseret i § 7 i aftalen, som fastslår, at samarbejdsudvalgene ikke kan befatte sig med lønsspørgsmål. Derfor har spørgsmålet om udbyttedeling ikke fået den praktiske betydning, som man ellers forventede, inden samarbejdsaftalen blev indgået.

Samarbejdsaftalen tager således rigtigt sigte på forholdene indenfor den enkelte virksomhed, men der mangler endnu meget, forinden man kommer til vejs ende og kan fremlægge virkelige resultater. De hidtil afgørende fremstød for at give arbejderne en stadigt stigende del af produktionsresultatet er jo sket gennem overenskomstforhandlinger, og ved disse har arbejderne ofte kunnet dokumentere misforholdet i indtjeningen mellem arbejderne og de øvrige i produktionen deltagende personer.

Det er ikke min opfattelse, at det foreliggende lovforslag i den fremsatte form vil være af en sådan beskaffenhed, at de forskellige virksomheder frivilligt indordner sig under en aftale, hvorved de godvilligt

giver afkald på en del af deres driftsherregvinster. Det lovforslag, som det radikale venstre har fremsat, kan vel kun betegnes som en rammeforanstaltning, der skal være behjælpelig til successivt at søge indført udbyttedelingsordninger. Det er dog et stort spørgsmål, om de i lovforslaget indeholdte bestemmelser virkelig moralsk kan virke med en sådan kraft, at de i sig selv bliver overbevisende overfor de forskellige virksomheders ledelser. Arbejdsmarkedets forhold er jo et meget kompliceret maskineri, og vil det ikke mange gange udvikle sig på den måde, at de, der har størst chance for at blive arbejdsløse, også er de personer, der ikke kan komme i betragtning, når det drejer sig om andel i udbyttet? Derved trækkes der endnu et skarpere skel økonomisk og socialt mellem de beskæftigede og de ledige. Det er helt urimeligt, at den til virksomhederne lettere knyttede arbejdskraft i dårlige konjunkturer må tage risikobyrdens af beskæftigelsen ved arbejdsmangel eller arbejdsfordeling og samtidig være afskåret fra at blive delagtig i den virksomheds overskud, som den trods alt føler sig afhængig af og knyttet til. Ud fra sådanne betragtninger kan det jo ikke vække nogen forundring, at man i arbejderbevægelsen — selvom vi gerne vil medvirke gennem et positivt bidrag til en øget produktivitet — hidtil ikke har interesseret sig synderligt for udbyttedeling.

Løvrigt kan jeg være enig med det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard om, at man også bør sikre, at arbejderne på bestemte virksomheder får en vis fordel af de produktionsstigninger, som forekommer, netop hvor vedkommende arbejdere er beskæftigede.

Ved den overenskomstsituation, der forestår, stiller Centralorganisationen af Metalarbejdere krav, hvorefter bestemmelsen i samarbejdsaftalen om, at både virksomheden, arbejderne og samfundet skal have andel i den stigende produktion, i højere grad bliver aktualiseret. Det er vor opfattelse, at der bør indføres en bestemmelse i de løbende overenskomster, der navnlig tager sigte på at give arbejderne en større andel ved produktivitetstigning netop i den virksomhed, hvor han eller hun er beskæftiget. Hvad der kommer ud af disse forhandlinger, kan der selvfølgelig ikke spås noget om. De krav, der er fremsat, tager nærmest sigte på en udbygning af det indenfor jernindustrien i forvejen anvendte bevægelige lønssystem, hvadenten det drejer sig om timelønfortjenesterne eller akkord-satserne. En gennemførelse af kravene vil afhjælpe en mangel i det nugældende løn-